

(SZAPPANPÍR)

Úgy írna, mint aki szappanbuborékkal fest. Mélyen a translucens papír fölé hajolva eregetné a buborékokat egyenként, megvárna, míg szivárványosan, uborka- meg batátaformára időzve megereszkednek a papírra. Megtanulná olyan finoman engedni el őket, hogy a papírnak ütődve ne pattanjanak el, ne merevedjenek gömbformába, hanem bőrizve, reszketve továbbhorpadjanak, - domborodjanak. Cseppnél kevesebbet cseppentene rájuk elefántcsontfekete tintából, és lassítana, amíg kondenzcseppekké szétfutva végiggörög a buborékhártyán. Megtanulná, milyen a kén, rózsa, citrom vagy hamuból főzött szappanbubőr tapintása, hogy pórusai nagyobbak vagy kisebbek a papír pórusainál, milyen a szivárványtörésük. Megtanulná, milyen a szappanos vizek papírfekvése. Megtanulná a reggeli türelmetlen, délutáni szeszélyes, esti marasztaló, éjjeli hisztérikus bubőrök horzsolásnyomait leolvasni az ezüstös matt papírról. Megtanulná a horzsolozsmák felragyogó peremrajzát. Hogy a szavak így végezzék.

(INTERAKTÍV)

Az előadás részeként a színészek estéről estére elaltatásra szánt kutyákat kínáltak örökbefogadásra a nézőknek, akik licitálhattak az állatokra, végül akár ingyen is vihették volna őket. Majd ugyanezeket a nézőket felkérték, döfnék ők a tüt a kutyákba. Persze, ilyenkor az első sorokban ülők lesütötték a fejüket, félrenéztek, volt, akinek könny csillant a szemében. A három idomított kutya nedvesbarna kutyszemekkel nézett az emberekre, tévedhetetlenül megérezték, ha valakit a sírás környékez. Egyik este a sánta zsemleszín szuka licítjeleneténél egy középkorú férfi felemelte a kezét. Hogy szándéka komolyságát bizonyítsa, kinyitotta a pénztárcáját. Több pénznemben is fizethet, dollárban, jenben, rubelben is akár. A kikiáltó színész nem hitt a szemének. Kollégái meredten bámulták a férfit, aki a harminchetedik előadáson kész lett volna hazavinni ezt a kutyát a színházból. Aztán folytatta a szövegét ugyanott, közben elképzelte, ahogy a kijáratnál a rendező a társulat összes zsebpénzével licitál Vacakra.

(MUSS ES SEIN)

Az író egyre zavartabban viselkedett, szemét helyett a krumplicevest vitte le szolgálatkészen, ebédidőben sokszori hívásra kipirultan került elő a dolgozószobájából. Régebb nem viselt meg ennyire az írás, mondta a felesége, olyan izzadt vagy, mintha szaunából jönnél, és ezek a papírfecnik, a pizsamád is tele van velük. Az író kényszeredetten heherészett. Már két hete élt együtt azzal a lánnyal, akibe a detektív szépen belezúg, pont, mire a második gyilkosság után ráterelődik a gyanú. Különösen a tarkóján szeretett elidőzni, olyan gyakorlatra tett már szert, hogy nyelvével ki tudta tapogatni a lepkes tetoválás kontúrját, és közben érezni azt a semmihez sem hasonlítható illatot a rövidre nyírt gesztenyeszín haj tövén. Petúniát fog írni, bár fogalma sincs, annak milyen illata van, az orra úgyszólván afon, a konyhában is összekeverte az örölt borsot a fahéjjal, a felesége viszont már a lépcsőházból kiszagolta, már megint mit bírál tenni a lecsóba. De egyre nehezebb rejtegetnie, ráadásul az utóbbi napokban kétszer is megkísérelt megszökni, az ablakpárkányról kellett visszarángatnia. Az ablaktól három méterre ott a szomszéd nyugdíjas Kálmánné balkonja, akihez a gyerekek járnak matekre. Már harmadszor riadt fel ezen az éjszakán, mindene csatakos, a szíve, mint egy gőzturbina. Pedig mennyire meg akarta menteni! Már azt is eltervezte, hogy megszöknek ketten, a szerkesztőségbe menet végigböngészte az utazási irodák ablakain az akciós ajánlatokat, a garázsban sutyomban felhúzta a sátrat is, hogy meggyőződjön róla, minden stimmel, kicentráltatta mind a négy gumit. De még legalább két hét, amíg a felesége összepakolja a gyerekeket, és elmennek a nagyszülőkhöz. Legalább ne élvezne olyan hangosan. Nem is hangosan, a lány nem szokott sikoltozni, inkább nyöszörög, ezért két hete folyton a Bartók-vonósnégyeseket hallgatja teljes hangerővel, főleg a harmadikat, de a második tétel túl hosszú, a harmadik meg majdnem mindig túl hamar ér véget. A gyerekek meg pofákat vágna, apa most a fűrészelős korszakát éli, biztos valami szeletelős gyilkos, csak nehogy megint a druzsba. Szóval a lánynak el kell tűnnie, méghozzá a legrövidebb időn belül. És mi van, ha tényleg ő a gyilkos, és a délutáni sziesztán, amikor izzadtan, boldogan fekszik mellette, kivégzi a papírnehezékekkel, majd az ablakon keresztül távozik, fekete bőrszerkóban? Látott ilyet egy filmen, egy rövidlátó, majdnem vak nő tette, ki kellett tapogatnia az áldozat halántékát, rémes volt, legalább három liter Kryolan. Ma kivételesen Bartókhöz sem volt kedve, legyen inkább Beethoven, minduntalan a toladó kérdés, de hát hogy leszél képes a szemébe nézni, hiszen bízik benned, felelősséget vállaltál érte, még mindig megmenthetnéd, végül is csak egy pluszágy kellene, a gyerekeknek azt mondhatnák, valami másod-harmad unokatestvér, aki színire készül, és pár hónap múlva találna egy korban magához illő fiút, és akkor a házasságuk is rendbe jönne talán, lehetne például bárénekesnő, ugyan sosem hallotta énekelni, de aki így tud nyöszörögni. A lány törökülésben ült vele szemben a fotelban meztláb, pólója lecsúszott a vállára. Nézni, azt nagyon tud azokkal a hatalmas szürke szemével. És már hallotta a mondatot, amelynek a végén a lány ott fekszik hason egy erdei ösvényen, harmincnégy késszűrással. Kiment és töltött magának egy nagy pohár feketeribizli-szörpöt három jégkockával. A poharat az aljánál fogta, mint egy whisky-s poharat, és keringette benne a jeget. A detektív ül majd a bárskéken, a tizenkettedik bourbonját issza három jéggel, néz maga elé a cigarettafüstbe, a jószívű báros a végén megágyaz neki a zongorán. Ha a kéziratot elküldte a kiadónak, feltétlenül ki kell takarítania a gépét, már megint vírusos.

(VEZÚV)

A szemközi ülésen a kislány biztos oligofrén. Olyan ötévesformának nézi. Istenem, de csúnya azzal a szemöldökéig lenőtt gyapjúval. A nővére hét-nyolc lehet, szép, hullámos hajú kislány, majdnem az orrára húzza a meséskönyvét. Az anya fojtott hangon szólongatja, kiveszi kis kezét a bugyijából, lesimítja a rövid nyári ruhát, a gyerek néz bávatagon eltátott szájjal, már megint a bugyijában matat, ez megy egész úton. A nagypapa mókázni próbál, még valami éneket is dúdol, grimaszol neki, megsimogatja a fejét. Nézd, ott van a

Vezűv, a Vezűv! Az anya néz maga elé. A kislány nézi a nagyapát, aki egyre az ablakra mutogat, nézd, nézd, a feje búbján egy hajtíncs meredezik. A kislány nevet göcögve, hiszen minden héten ezzel a vonattal megyünk a nagynénihez.

(HÁROMHÁS)

Lépjének közelebb, ebből a szögéből kiváló a rálátás. Nincs mitől félniük, a kicsik nem bántanak. Amióta bevezettük az alacsony feszültségű ösztöke használatát, a háromhások körében korábbi drámai méreteket öltő fegyelmi problémákat sikerült úgyszólván csírájukban elfojtunk. A különbséget saját szemükkel láthatják. A tanulók fegyelmezetten, hátratett kézzel végigülik az órát. Az osztályterembe szerelt négy kamera által felvett információ beérkezik a tanár vezérlőpultjához; a padokon mozgásérzékelő szenzorokat helyeztünk el, ha ezek nagyobb kilengésű, intenzívebb mozgást jeleznek, a vezérlőpulton automatikusan kigyullad egy kis vörös lámpa, amelyre a tanár egy gombnyomással válaszol, ez az illető tanuló hajpántjára helyezett elektródán keresztül alacsony feszültségű áramütést ad le. Nem, nemcsak ezért rendelkezünk úgy, hogy a tanulók ezután borotvált fejfel járjanak iskolába, így a korábbi állandó veszélyeséget okozó tetűinvázióknak is elejét vettük. Ahogy mondani szokás, két legyet ütöttünk egy csapásra, de tetűt is mondhatnák (heherész). Ne aggódalmaskodjon, kolléga, ha a kimutatásainkba belenéz, láthatja, hogy nálunk nincs se viselkedészavar, se hiperaktivitás – a távirányításos elektródákkal sikerült megoldani azt, amivel a gyermekpszichológia évtizedek óta sem volt képes dűlőre jutni. Arról nem is beszélve, hogy a költségvetésünket nem terheli drága és kétes sikerű gyógyszeres kezelés meg szakpszichológiai konzultáció. Tulajdonképpen iskolánk három éve egyáltalán nem alkalmaz pszichológust, ez a munkakör fölöslegessé vált, az így keletkezett megtakarítást pedig a teljes munka- és tanulóközösség javára, sportfelszerelésre fordíthattuk. Amint látják, az ötvenperces tanóra alatt a kicsik végig egyenes tartásban, hangoskodás nélkül ülnek, és a tanárra illetve a vezérlőpult felől jövő impulzusokra figyelnek. Persze hogy van előzetes figyelmeztetés, ezt szakzsargonban titillációnak hívjuk, ilyenkor a hajpántba ültetett elektród a hallható tartomány peremén elhelyezkedő, rendkívül kellemetlen magas frekvenciájú hangjelzéseket ad ki, ez inti a tanulót, hogy rendezze sorait. A dolog működik, tizből csupán egy esetben van szükség rá, hogy a tanár megnyomja a gombot. De hiszen láthatják, hogy a figyelem kifogástalan. Azazhogy, ha jól látom, az ablak felőli padsor utolsó előtti padjában annak a kislánynak – vagyishogy kislánynak, ebben a korban igazán nem könnyű megkülönböztetni őket egymástól, egyenruhában – furcsa a tartása, szinte belebújik a padba, az ujját is szopja, pedig azt a szabályzat tiltja, akárcsak a rágógumizást. Nézzük csak a hármaskamera felvételén – svenkeljen rá, kolléga, így ni, igen, meg is van, azt hiszem, tudom már, mitől döglik a légy. A kislány – igen, kislány – már háromszor kapott intőt, amiért nem megfelelő ruházatban jött iskolába: egészen pontosan, kétszer gumi házipapucsban csíptük el ökelmét (sóhaj). O tempóra, o móresz! Tudják, nem könnyű egy ilyen háromhás iskola igazgatójának lenni, olyan emberpróbáló feladatokkal kell birkózni éjt nappallá téve, amelyekről maguk, szerencsésebb pályatársak, nem is álmodnak. Az ilyen eseteknek feltétlenül elejét kell vennünk, gondoljanak csak bele, milyen káros üzenete van a többi gyerek felé, arról nem is beszélve, hogy iskolánk tanulói közneveltség tárgyává válnak. Arra kell nevelnünk őket, hogy az iskola a tudás temploma, amelynek felszentelt falai közé csakis tisztelettel, az alkalomhoz illő öltözékben szabad belépni. Hogy esetleg a családnak nincs módjában? De hát kedves kollégán, azt ön is beláthatja, hogy bokros teendőink közepette nincs módunkban a családok anyagi természetű gondjai felett is bábáskodni. A tapasztalat görcsöve mindenestre azt mutatja, hogy amióta az iskolalátogatástól tettük függővé a járadékok kifizetését, a rendszer működik, mint a karikacsapás, nincsenek hiányzások. Ne feledje, a mi elsődleges feladatunk benn tartani a tanulókat az alma mater falai közt 16 éven át, ha nagy a lemorzsolódás, bezárhatjuk az iskolát, amelyet pedig ősapáink kerekén 127 évvel ezelőtt azért alapítottak, hogy a felnövekvő generációk szellemi előrelépésének, gyarapodásának legyen záloga. Ők tudták azt is, hogy tanulni csak szorgalommal, vasfegyelemmel, ép testben ép lélekkel, ahogy a csillag halad a csillagösvényen, ahogy a klasszikus költő mondja. Hogy költséges lenne a három osztályterem technikai felszerelése? El fog csodálkozni, kolléga, ha megtudja, hogy a bekamerázás és a tanulók elektródákkal való dotációja összesen kevesebbe kerül, mint egy informatikabor működtetése a hozzá tartozó rendszergazdával együtt. Mi tehát lemondunk a számítógépparkról – a gépek ügyis folyton vírusosak voltak, ráadásul napközi foglalkozás örvén ki tudja, micsoda ellenőrizetlen szemét zúdult a gondjainkra bízott kicsinyekre az internetről –, és a beszerzési alapokat inkább fegyelemjavító berendezésre fordítottuk. Arról pedig bizonyára hallottak, az újságok is írtak róla, iskolánk megyei zöldenergia-alapú innovációs díjat kapott, az oklevelet a tanári falán láthatják, hogy a rendszer működtetésére szükséges áramot maguk a tanulók termelik meg. Szünetekben minden tanuló a folyosón felállított kerék nélküli kerékpáron teker, ezek termelik meg a biztonsági kamerákat, az operációs rendszert, a világítást valamint a villanypásztort működtető áramot. Mivel nálunk napközi foglalkoztatás van, és kötelező a napi egy testnevelési óra, és mivel nincsen tornatermünk, így nemcsak az iskola, de a két szolgálati lakás – a gondnok és a két ór, egy testvérpár laknak itt – világítását és elektromos áramszükségletét is így fedezzük. Hadd büszkélkedjem el, hogy a megyében mi voltunk tavaly a leggazdaságosabban működő iskola. A tekerésnek ráadásul vitathatatlan pozitív hatása van a tanulók iskolán kívüli fejlődésére is: erősíti a versenyszellemet (minden kerékpárra villanyórát szereltünk), ezenkívül kiméli a ruházatot. Gondoljon csak bele, korábban a gyerekek hóban-sárban kint szaladgáltak az udvaron minden szünetben, egyesek fociztak, mások verekedtek – mennyi bevert orr, betört fej, mennyi szakadt térdű nadrág, hordhatatlanra sározott cipő! Gondnokunk szegény, ráadásul kétszer is majdnem a nyakát törte, amikor felmászott a felakadt labda után a tetőre. Végül is mi felelünk a hozzánk tartozó kicsik épségéért. Az erkölcsstanóra mindjárt véget ér, és meglátják, hogyan pattan minden egyes lurkó a névre szóló kerékpárok nyergébe, ádázz verseny alakult ki két nyolcadikos fiú között, az éltekerő minden hónapban jutalomban részesül, ebben a hónapban a Kincskereső kisködmönért és egy hetedik fizikakönyvéért lehet tekerni, így tesszük be a bolhát a fülükbe, hogy érdemes ráhajtani a magaskultúrára. A szünet után, ha kedvük van, maradjanak a vallásórára is, amit kivételesen magam fogok megtartani, az erkölcs- és vallásszakos kollégánót helyettesítem, akinek továbbképzésre kell mennie. Be a városba a sportbázishoz, krav magára, tudják, kötelező mindenkinek, aki háromhás tanintézményben dolgozik.

(ÚTTALAN)

Az út lassított. Semmi kedve nem volt továbbmenni. Bármilyen messzire ment is, sosem sikerült meglépnie. Ugyanazok a cipősarkak, ugyanazok az autógumik, ugyanazok a csúcsórai dugók mindenütt, még a kutyapiszok is ugyanolyan. És a csikok! Az autók, a csizmák, körömcipők, klumpák, szandálok évszakonként változtatták a színüket és szabásmintáikat. Csak az utak jártak örökösen rabruhában. Szívából gyűlölte a jegenyeket és nyárfákat, de még a csökött, sosem termő almafákat és a pálmákat is. Ha más utakkal kettészelték egymást, szígyenlősen magát takargatva arról ábrándozott, hogy elkísérik egymást, darabon elandalogva közrefognak egy sáncot, és eldiskurálnak olyasmiről, amiről az utaknak kedve szottyann eldiskurálni. Arról, hogy szeretne mindig egyenesen nekifutni a hegyeknek, a síkságokon viszont nagy gusztóval kanyarogna, mint a folyók, mint akinek nem sietős. Vagy arról például,

hogy ha egy út elég öreg, vonulhasson méltósággal nyugdíjba, ne kelljen az idők végezetéig cipőtálpakat és autógumikat vezetnie. A nyugállományú út úttalan, nem vezet sehova, messziről elkerüli a lakott településeket, nem jár járt úton, pirosra nem áll meg, csak kedvére andalog más nyugállományú utakkal karonfogva.

(ELEJT)

Meg fogom találni, muszáj, mondogatta magában, miközben láttelezte a havazást. Sűrűn, nagy pelyhekben hullt a hó. Köbméterenként úgy 68,000 szabadesésben, hullási sebesség 6,8 m/s. De hiszen minden hópehelynek egyedi kristályszerkezete van, annak valószínűsége, hogy megismétlődjék, 1:8,346,275. A lenyomata ott volt sértetlenül a tenyerében. A szárnya már egészen szétázott, és kirojtosodott a sok koslatásban. Lent fehér volt minden, a sövények, az utak burkolata, a kertek pázsítja, még a kémények füstjén is hósapka ült. Már 40 centis volt a hó, és a tévében bementék, hogy három napig folyamatos havazásra kell számítani, az országban máris 52 országút vált járhatatlanná, 162 elszigetelt kistelepülést várhatóan holnap sem lehet megközelíteni.

BÖRTÖNLEVÉL

Levél. Hosszúkás, kocsánnyal 17 cm, szélessége 5 és 8 cm között. Anyaga kivágott kartonra rögzített csikos paramatta, amiből a rabruhák készülnek, a széleken gondosan összeöltögetve; a varrás féloldalt kezd kibomlani. A kartont és a szövetet fehér olajfestékkel kenték be, de csikjai így is átütnek.

A Théâtre de Babylone öltözőjében felejtett, viseltes sötétkék átmeneti zakó zsebéből került elő. A zakó gazdája Karl-Franz Lembke, ötvenegy éves férfi, a Wuppertal melletti Lüttringhausen fegyházának próbaidőre szabadlára helyezett elítélte 1955 februárjában egy este előadás után megjelent a színházban, vékony nyáris ruhában lilára fagyva és egyetlen sou nélkül és erős német akcentussal, de meglepően jó franciasággal azt hajtogatta, hogy őt a Godot írója hívta meg. Amikor a portás hívására egy alacsony, erősen dadogó, nála néhány évvel fiatalabb férfi jött elő, először izgatottságában hadarni kezdett, egyszersmind oldalazva közelített, a belső zsebéből egy levelet vett elő, amelyet igen, ő maga, a Godot írója küldött neki, aki már régóta szavak nélkül van, de talán most, és ő köszöni meg neki, amiért többé már soha nem lehet az, aki volt, miután ilyen ajándékot kapott tőle, aki olvasta, lefordította és megrendezte, igen, rabtársaival eljátszotta a darabot, amely most már az övék, négyszáz elítélt előtt játszották, cet fut un triomphe, le délire, a maga darabja, ce fut notre Godot, à nous, bien à nous! Manker káplán maga vitte a fát a sekrestyéjébe, azt mondta, ez most már son arbre de vie, tessék, a levelet azért elhozta. Nem jöhetett korábban, bár B úr már októberben hívta, de csak most tették feltételesen szabadlára, igaz, a körzetet nem lett volna szabad elhagynia. Amikor megtudta, hogy a feltűnően dadogó férfi Pozzo – nem alacsony a szerephez? –, felnevetett, ahogy elképzelte, hogy ez rángatja kötélen a Kuglis Korniovskit, megvan az két méter is, kacsintott. Blin zavarában az öltözőbe vitte, ma éjjel ott elalhat, és összeszed neki valami meleg ruhát, holnap majd keres neki szállást, szóval B úr nem tud ma érte jönni, nem baj, majd holnap bizonyára, ő szénában is elalszik, mesélje el azért, milyen ember, vajon fekete-e vagy szőke, nézze, milyen gyönyörű levelet írt nekem, vagyis nekünk, az összes tolvajnak, csalónak, verőlegénynek, buzeránsnak, gyagyásnak és gyilkosnak, akik azzal töltik ezt a kurva életet, hogy várnak, és várnak, és várnak, mire is? Pedig Godot, ő ezt már meg is írta B úrnak, ott van köztünk, a szomszéd cellában, és igazán tehetnénk érte valamit, keressünk neki másik cipőt, hogy ne szorítsa, és a gépelt levélen, amit szorongatott, valóban B aláírása, állapította meg Blin, aki persze tudott a lüttringhauseni afférról, még az újságok is írtak róla, várnak a rácsok mögött karácsonytól húsvétig, a falak meg átlátszóvá válnak, B készült is, hogy megnézzze tavaly ősszel, pedig mindjárt az elején kijelentette, hogy sem Londonba, sem Amerikába nem megy. Átfutotta a sorait. Hogy ilyen vigasztalást nyújtott nekem, az egyetlen vigasz, amit önnek, én, aki úgymond szabad vagyok, jöhetnek-mehetnek, megölhetem a hasam, szeretkezhettek, fura, hogy ilyet írt, ahhoz, amit a darabomtól kapott, bármi legyen is, csak ezt tehetem hozzá, a hatalmas ajándékot, amit nekem adott azzal, hogy elfogadta.

Öt nap múlva Blin, aki időközben meleg ruhákba öltöztette, pénzt adott, és fekhelyet rendezett be neki az öltözőben, mert B úr sajnos éppen nem tartózkodik a városban, hűlt helyét találta és a hűlt helyén a zakót meg egy cetlit, hogy délre mentem. Remélem, ott melegebb van.

1956 augusztusában a frankfurti evangélikus egyházi napokon a Spielschar der Landstraße Wuppertal névre keresztelt fegyencszínház nyolc nyilvános előadást tartott Man wartet auf Godot címmel, Karl-Franz Lembke fordításában és rendezésében. A Fischer Verlag ügyvezető titkára, Jutta Reigers Samuel Beckett megbízásából a társulatnak 200 DM-ot juttatott; az összeget Beckett honoráriumából vonták le. A Limes Verlag, Beckett verseinek német kiadója ugyanakkor Beckett kérésére megkereste Lembkét, hogy néhány könnyebb vers fordításával megbízza. A szerződést nem írták alá, miután a kiadó igazgatója, Max Niedermeyer tudomást szerzett róla, hogy a Godot tervezett wiesbadeni előadásait le kellett mondani, mert Lembke elsikkasztotta a társulat pénzét. A lüttringhauseni sekrestyében őrzött fának nyoma veszett. A káplán, aki azt írta B-nek, és én vajon aludtam, míg mások szenvedtek, nem tudott a nyomára akadni.

Az írásban idézetek találhatóak Karl-Franz Lembke lüttringhauseni fegyenc 1954. október 1-jei, ill. Ludwig Manker, a lüttringhauseni börtön káplánjának 1954. október 3-i keltezésű, Samuel Becketthez írt francia nyelvű leveléből és Beckettnak az 1954. október 14-én Lembkének írott, ugyancsak francia nyelvű válaszából.

Kategória: vers, próza
Denumire autor: Mihálycsa Erika

Látó Szépirodalmi Folyóirat

